

Mellékletek:

Kontra Sándor (1834-1917) tiszteletes alsódabasi szolgálata

A Tisztelt Értéktár Bizottság eddigi működési gyakorlatának megfelelően a mértékadó helyi kötődésű életutak sorában időről időre egy-egy lelkipásztor pályáját is naprendjére tűzi. A teljesség igénye nélkül gondoljunk csak például Kalicza Ferencre, Bartholomaeides Sámuelre, Áchim Mihályra, Ruttkay-Miklián Gézára vagy éppen Begyáts Lénárdra. Ezúttal arról a Kontra Sándor tiszteletesről készült javaslat, aki 1868. március 17-től 1917. június 28-i haláláig szolgálta az alsódabasi reformátusokat, és a 49 éves szolgálatával a legmagasabbra emelkedik ki a lelkészek sorából. Szimbolikus jelentőséggel bír, hogy szolgálati helyét a kiegyezés évében, azaz a magyarság emelkedő korszakának kezdetén foglalta el. A szószéken elődjét, Tóth Ferenc lelkész urat váltotta, aki hivataláról leköszönve 18 esztendő után magányba vonult.

Az életút megismeréséhez nagy segítséget ad a Dabas-Inárcsi Református Gyülekezet „Ama nemes harcot megharcolta – Kontra Sándor alsódabasi lelkipásztor életútja” című újságcikke, melyet a Dabasi Újság hasábjain ismerhettünk meg:

„Az Alsódabasi Református Egyházközség ismert történelme több, mint 300 esztendőt ölel fel, melynek közel egyhatod részét, 49 esztendőt Kontra Sándor lelkipásztor élete és munkássága tölt ki. Kontra Sándor minden bizonnyal szerény ember volt, aki nem vágyott a hírnévre és elismerésre, ezért is nehéz életét, munkásságát összefoglalóan megismertetni az utókorral. Valentyik Ferencsel és néhány segítő munkatárssal végzett kutatás eredményeként az eddig feltárt információk alapján a következőképpen rajzolódik ki előttünk Kontra Sándor életének és munkásságának 83 földi esztendeje.

Idősebb Kontra Sándor, mint kihelyezett iskola rektor és felesége Nemes Nagy Juliánna Gyónra költözött az 1830-as évek elején, ahol megszületett 1832-ben első gyermekük, Juliánna. Ezt követően a családot Rákospalotán találjuk, ahol 1834-ben világra jött második gyermekük, Sándor. A következő évtizedeket Ócsán töltik, ahol az édesapa mintegy 50 esztendeig tanít. Itt születtek 1837-ben Lajos, majd 1838-ban Mária és 1846-ban Károly nevű gyermekeik.

Kontra Sándor, a gyülekezet történetének 23. lelkipásztora, 1834. október 23-án, 190 évvel ezelőtt született Rákospalotán szülei első fiúgyermekeként. Első papi vizsgáját 1858. január 16-án tette, majd 1860. január 6-án kerül sor felszentelésére, miután teljesítette a második papi vizsgáját is. 1868. március 17-én, a Dabason megtartott lelkészválasztó közgyűlés Kontra Sándort választja a gyülekezet lelkipásztorának. Tették mindezt úgy, hogy egy új törvény értelmében a főesperes által ajánlott személyek közül kellett volna választaniuk a lelkészi állás betöltésére, azonban a dabasiak ragaszkodva szabad lelkészválasztási jogukhoz, maguk hívtak lelkészeket, és semmibe vették a főesperesi jogot. Kontra János főesperes mást nem tehetett, engedett a dabasiak akaratának. Így választott a gyülekezet új lelkipásztort, aki a maga 49 éves szolgálatával a legmagasabbra emelkedik ki lelkészeink sorából. Kontra Sándor beilleszkedését segítette, hogy 3 évvel fiatalabb testvére, Kontra Lajos (1837-1883) akkor már öt éve tanítóként működött a településen. Kontra Sándor az alsó-dabasi származású Dori Máriát (1853–1940) vette feleségül. Megismerkedésük és házasságkötésük körülményei jelenleg még ismeretlenek. Azonban azt tudjuk, hogy gyermekük nem született. Özvegy Kontra Sándorné 86 esztendőskorában 1940. március 8-án hunyt el agykori végkimerülésben. Március 10-én dr. Baksay László lelkipásztor temette el férje mellé a református temetőben (jelenlegi református Öregtemető). Kontra Sándor életének 84., lelkészi működésének 59., a dabasi egyházközségnél

töltött 50. évi lelkeszkedés és hosszas szenvedés után, végelgyengülés következtében 1917. június 27-én tért meg Teremtőjéhez. A temetési szertartás, melyet Nagy Ferenc, pesti esperes, a gyülekezet leendő lelkipásztora vezetett, június 29-én, pénteken délután 2 órától volt a paplaktól. Kontra Sándor és felesége is jelentős ingatlan és ingó adományt hagyott örökül haláluk után a gyülekezetnek. A gyülekezet működését segítő adományokért cserébe a család azt kérte, hogy a gyülekezet gondoskodjék a lelkipásztor és felesége sírjáról.

„Ama nemes harcot, megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam, végezetre eltételek nekem az igazság koronája, amelyet megad nekem az Úr, az igaz bíró ama napon, de nemcsak nekem, hanem mindazoknak is, akik várva várják az ő megjelenését.”

2Timóteus 4,7-8

Hálás emlékezéssel: a dabas-inárcsi református gyülekezet.”

Kontra Sándor időszakában a gyülekezet életében - a mindennapi teendők teljeskörű ellátása mellett - a következő jelentős események valósultak meg:

- 1880-ban a közadakozásból emelt Kossuth László síremlék országos nyilvánosságú avatása,
- 1882-ben orgona építése,
- 1883-ban a Kossuth-koszorú végleges elhelyezése,
- 1885-ben a Kőbánya-Lajosmizse helyiérdekű vasút építése, mint közérdekű program anyagi támogatása, melyhez birtokai alapján járult hozzá a gyülekezet,
- 1888-ban a templomtorony emelése,
- 1893-ban (október 5.) lelkeszi értekezlet tartása a pesti református egyházmegyei papság számára,
- 1902-1903-ban új iskola építése,
- 1908-ban a harangok újra öntése,
- 1909-ben toronyóra készíttetése,
- 1916-ban parókia épület vásárlása.

Kontra Sándor magánadományaival a következő karitatív célok megvalósulását támogatta:

- 1873-ban a protestáns árvaház működését,
- 1885-től évente visszatérően a budapesti református teológia akadémia diákmenzáját,
- 1888-ban a Budapest-Budai református templom építését,
- 1891-ben az ócsai református templom javítását,
- 1917-ben, végrendeletében 4000 koronát hagyományozott a Kunszentmiklósi Református Főgimnáziumra oly módon, hogy annak évi kamatjaiból négy szegénysorsú vidéki református tanuló segélyeztessék.

Tevékenységet az alábbi munkatársaival együttműködve végezte:

Segédlelkészek: 1889-1892: Gáspár István; 1916-1917: Gál István; 1917: Kónya Gyula.

Tanítók: 1868-1873: Kontra Lajos; 1873-1906: Várady Béla; 1906-1915: Dani Sándor; 1914-1915: Várady Béla (helyettes); 1915-1916: Új Jenő (helyettes); 1916-1917: Gál István (segédlelkész); 1917: Kontra Erzsébet (helyettes).

Egyházigazgatók: 1868-1871: Halász Antal; 1871: Halász Ede; 1871-1873: Halász Vince; 1874-1895: Segesváry László; 1895-1904: Vörösmarthy István; 1904-1917: Szőke Lajos.

Szolgálati idejében gyülekezetének kiemelkedő személyiségei:

dabasi Halász Boldizsár (1806-1882) reformpolitikus, országgyűlési képviselő; Veresmarthy József (1811-1888) nyugalmazott alsónémedi református lelkész; dabasi Halász Hermina

(1816-1882) jeles adományozó; dabasi Halász Géza (1817-1888) orvos, az MTA tagja, országgyűlési képviselő; Szőke Vince (1826-1880) földbirtokos, 1848/49-es honvédszázados; Mády Ferenc (1834-1911) földbirtokos, lokális poéta; Konkoly Thege József (1839-1903) főszolgabíró, országgyűlési képviselő; dabasi Halász Bálint (1844-1883) földbirtokos, országgyűlési képviselő; dabasi Halász Zsigmond (1853-1921) földbirtokos, országgyűlési képviselő; Domián Árpád (1871-1925) községi jegyző, tárogatóművész.

Találkozásai a Kossuth család tagjaival:

- 1880-ban Kossuth László síremlékének avatásán Ambrozovics Béláné Meszlényi Ilona (1843-1926), Kossuth Zsuzsanna kisebbik leánya képviselte Kossuth Lajost, aki nagybátyjával szoros kapcsolatot tartott. Akárcsak Ruttkayné Kossuth Lujzával is, akit a későbbi dabasi látogatásain rendszeresen elkísért.

- 1885-ben, 1890-ben és 1894-ben Ruttkayné Kossuth Lujza (1815-1902) látogatott Alsódabasra, édesapja, Kossuth László síremlékét meglátogatni. Sajtóadatok szerint 1894-ben Kossuth Lajos fiait is magával hozta.

*

A világháborús problémák dacára, tekintettel 49 éves alsódabasi szolgálatára, jelentős hiányosságnak tekinthető, hogy 1917. évi halálakor a gyülekezet nem fordított kellő figyelmet egy méltó, pályaaösszegző nekrológ elkészítésére és legalább a protestáns sajtóban történő közreadására.

Az egyházkerületi tanács 1941. március 26-án hozott határozatában arra emlékeztette a gyülekezet presbitériumát, hogy a lelkészfeleség hagyatéka fejében néhai Kontra Sándor volt dabasi lelkésznek és özvegyének sírját gondozni és rendben tartani köteles. Ami tény, hogy 1967-ben, Kontra Sándor halálának 50. évfordulójáról méltóképpen megemlékeztek. Azonban idővel a síremlék állaga romlott, szükségessé vált a felújítás, mely két ütemben, 2024-ben és 2025-ben valósult meg. Kontra Sándor születése 190. évfordulóján, 2024. október 23-án megemlékezésre került sor, melyen Sinkovics Richárd tiszteletes méltatta nagy elődjét, illetve a gyülekezet tagjai virágokkal és koszorúval fejezték ki tiszteletüket. Terv szerint a gyülekezet hagyománnyá érleli a programot, s ennek jegyében 2025. október 23-án délelőtt is megtörtént a tisztelgő főhajítás.

Kontra Sándor tiszteletes az alsódabasi református gyülekezet virágzó korszakában 49 évig szolgálta híveit, és ugyan nagy alázattal a háttérbe húzódva, de részese volt minden akkori sikernek. Gyülekezetének számos tagja fontos társadalmi, közéleti szerepet töltött be, akikkel kiválóan együttműködött. Munkássága példaadásával máig ható, szolgálata jelentősen gyarapítja értéktárunk kulturális örökség kategóriáját is.

Bibliográfia

A dunamelléki helvét hitvallású egyház névtára az 1859-dik évre. Nyomatott Trattner-Károlynál, Pest, 1858. p. 14.

Vasárnapi Ujság: Adakozás – Ínséggel küszködő bukovinai magyar testvéreink... 1866. május 13. p. 233.

A dunamelléki helvét hitvallású egyház névtára az 1869-dik évre. Nyomatta Hornyánszky és Träger, Pest, 1869. p. 9.

Kulifay Elek: Értesítés a szerb káté és énekeskönyv ügyében. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, 1870. augusztus 28. pp. 1065-1067. (1067)

A dunamelléki helvét hitvallású egyház névtára az 1871-dik évre. Nyomatta Hornyánszky Victor, Pest, 1871. p. 9.

A dunamelléki helvét hitvallású egyház névtára az 1873-dik évre. Nyomatta Hornyánszky Victor, Pest, 1873. p. 9.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: Aláírási rovat „theológiai könyvtár” létesítésére. 1873. május 18. pp. 634-635.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: Adakozás – Protestáns árvaházi ügy. 1873. június 1. p. 704.

A dunamelléki helvét hitvallású egyház névtára az 1875-dik évre. Nyomatta Hornyánszky Victor, Budapest, 1875. p. 9.

A dunamelléki helvét hitvallású egyház névtára az 1877-ik évre. Nyomatta Hornyánszky Victor, Budapest, 1877. p. 10.

Egyetértés: A török sebesültek részére újabban a következő adakozások küldettek be... 1877. szeptember 29. p. 2.

A Dunamelléki reformált hitvallású egyház névtára az 1879-dik évre. Nyomatta Hornyánszky Viktor, Budapest, 1879. p. 20.

Kontra Sándor: Kossuth atyjának sírja. Pesti Hírlap, 1879. március 26. p. 6.

Kontra Sándor: Kossuth atyjának sírja. Pesti Napló, 1879. március 26. p. 2.

Ellenőr: Hírek – Kossuth atyjának sírja. 1879. március 27. p. 3.

Fővárosi Lapok: Vidéki hírek – Alsó-Dabas ref. lelkésze... 1879. március 28. p. 349.

Melczer Gyula: Dr. Szeberényi Gusztáv superintendens körútja. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, 1882. július 30. pp. 972-975. (973)

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: Különfélék – Az alsó dabasi ref. egyház... (új orgona) 1882. december 10. pp. 1616-1617.

Vida Károly (összeállította): A Csurgói Ev. Ref. vallású VII osztályú Gimnasium értesítője az 1882/3-ki tanévről. Panda József Könyvnyomdája, Budapest, 1883. p. 61. (Részletes kimutatása a kegyadományoknak.)

Farkas József (szerk.): A dunamelléki reformált egyházkerület névtára az 1883-dik évre. Nyomatott Kocsi Sándornál, Budapest, 1883. p. 26.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: Adakozások – A csurgói gymn. javára... 1883. április 15. p. 492.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: A pesti ref. theológiai convictus javára... 1885. február 1. p. 156.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: Adakozások - A budapesti ev. ref. theologiai akadémia convictusára adakoztak... 1886. május 16. p. 640.

Szöts Albert: Adakozások – A Budapest-budai ref. templom építésére... Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, 1888. augusztus 12. p. 1055.

Dobos Ferenc: Necrolog. Veresmarty József 1811-1888. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, 1888. szeptember 9. pp. 1179-1182. (1182)

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: Hivatalos közlemények - A pesti ref. theol. convictus javára 1889-re... 1889. május 26. p. 670.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: Adakozások - A budapesti ref. theol. akadémia convictusi pénztára javára adományokat küldöttek... 1890. június 1. p. 712.

Kovács Albert: A budapesti ref. theol. akadémia convictusa részére... Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, 1891. május 10. p. 631.

Hamar István (szerk.): A dunamelléki evang. reform. egyházkerület névtára az 1893-dik évre. Budapest, 1893. p. 38.

Benkő István: Lelkészi értekezlet Dabason. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, 1893. október 12. pp. 651-652.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: A pesti egyházmegye papsága szept. 4-én Budapesten látogatott lelkészi értekezletet tartott... 1894. szeptember 13. pp. 591-592.

Tudósító: A dunamelléki református egyházkerület közgyűlése. 1898. október 30. pp. 699-701.

Szilády Áron (szerk.): A dunamelléki evang. reform. egyházkerület névtára az 1899-dik évre. Budapest, 1899. p. 37.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: Adakozás – A budapesti teológiai konviktusra... 1900. február 18. p. 112.

Magyarország: Alsó Dabas 21-én délelőtt... 1902. szeptember 23. p. 8.

Szilády Áron (szerk.): A dunamelléki evang. reform. egyházkerület névtára az 1903-dik évre. Budapest, 1903. p. 37.

Ádám Kálmán (szerk.): A dunamelléki ev. ref. egyházkerület névtára az 1905-dik évre. Budapest, 1905. p. 114.

A dunamelléki református egyházkerület névtára 1908. Schwartz Lipót könyvnyomdája, Kunszentmiklós, 1908. p. 42.

Néptanítók Lapja: Pályázatok – kántortanítói állás hirdetése. 1916. szeptember 14. p. 20.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: Háborús segélyek. 1917. május 13. p. 220.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: Gyászrovat – Kontra Sándor. 1917. július 8. p. 317.

Néptanítók Lapja: Hírek – Hazafias áldozatkészség. 1917. szeptember 20. p. 11.

Apostol Pál (szerk.): A Kunszentmiklósi Református Főgimnázium értesítője az 1917-18-ik iskolai évről. Schwartz Lipót, Kunszentmiklós, 1918. p. 22, 23.

Reformátusok Lapja: Hírek – A dabasi egyházközség...(50. évforduló). 1967. július 9. p. 4.

Czagányi László: A Dabasi Református Egyházközség története tulajdon iratai tükrében. Dabas, 1993. p. 42, 53, 71, 88, 127.

Valentyik Ferenc: Kontra Sándor (1834-1917) tiszteletes alsódabasi szolgálatáról. Kézirat, 2024. szeptember, 2 p.

Dabas-Inárcsi Református Gyülekezet: Ama nemes harcot megharcolta – Kontra Sándor alsódabasi lelkipásztor életútja. Kézirat, 2024. október, 3 p. Sinkovicz Richárd tiszteletes felolvasásában elhangzott 2024. október 23-án az alsódabasi református temetőben, Kontra Sándor és felesége síremlékénél, a Kontra Sándor születése 190. évfordulóján tartott gyülekezeti megemlékezésen.

Dabas-Inárcsi Református Gyülekezet: Ama nemes harcot megharcolta – Kontra Sándor alsódabasi lelkipásztor életútja. Dabasi Újság, 2025. január-február. p. 20. (A kézirat rövidített változata)

Kontra Sándor a Dunamelléki Református Egyházkerület Jegyzőkönyveiben: 1861. május 29. p.42, 57; 1862. május 20. p. 8; 1864. május 23. p. 6; 1865. június 12. p. 6; 1866. május 28. p. 8; 1867. június 22. p. 35, 37; 1867. október 30. p. 18; 1868. június 6. p. 5; 1868. június 13. p. 38, 39; 1869. május 28. p. 42, 46; 1886. május 31. p. 175; 1891. szeptember 26. p. 44; 1894. október 27. p. 311; 1895. szeptember 26. p. 155; 1896. október 17. p. 207; 1897. október 29. p. 264; 1898. október 21. p. 217, 350; 1899. október 26. p. 291, 325; 1900. október 24. p. 280, 334; 1901. október 18. p. 260; 1902. október 18. p. 306; 1903. október 24. p. 331; 1905 – Névtár. p. 114; 1914. október 31. p. 354; 1917. május 9. p. 59; 1917. szeptember 22. p. 36; 1920. november 6. p. 35, 54; 1941. március 26. pp. 211-212.

Tárgymutató A Dunamelléki Evangélikus Református Egyházkerület Jegyzőkönyveihez: p. 208, 278.

Összeállította: Valentyik Ferenc